

Sygn. akt I ACz 2706/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jerzy Bess

Sędziowie: SSA Zbigniew Ducki

SSA Barbara Baran (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2017 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko T. S. (1)

o uznanie za niegodnego dziedziczenia

na skutek zażalenia kuratora T. S. (2) na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 24 października 2016 roku, sygn. akt I C 6/15

postanawia:

zmienić zaskarżone postanowienie i przyznać T. S. (2) kwotę 7 200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie jako wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji kuratora dla małoletniego powoda A. S..

SSA Barbara Baran SSA Jerzy Bess SSA Zbigniew Ducki

UZASADNIENIE

W piśmie z dnia 4 sierpnia 2016 r. T. S. (2) złożył wniosek o przyznanie wynagrodzenia za pełnienie obowiązków kuratora. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że postanowieniem Sądu Rejonowego(...)w K. z dnia 28 stycznia 2014 r. sygn. akt III Nsm 664/13/K został ustanowiony kuratorem małoletniego wówczas powoda A. S. do reprezentowania go w niniejszym postępowaniu. W dniu 3 sierpnia 2016 r. A. S. utracił status małoletniego i zgodnie z k.r.o. wygasła z mocy prawa kuratela. Obecnie powód jest uprawniony do samodzielnego występowania w sprawie z uwagi na uzyskanie pełnej zdolności do czynności prawnych. Zgodnie z dyspozycją art. 178 i nast. k.r.o. z tytułu pełnienia funkcji kuratora należy się wynagrodzenie.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił wniosek T. S. (2) o przyznanie mu wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji kuratora dla małoletniego powoda.

Sąd wskazał, że powód A. S. po ukończeniu 18 lat złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowieniem z dnia 8 września 2016 r. (sprostowanym postanowieniem z dnia 28 września 2016 r.) Sąd Okręgowy w Krakowie ustanowił dla powoda takiego pełnomocnika, zaś konkretną osobę wyznaczyć miała Okręgowa Rada Adwokacka w K.. Zarządzeniem Dziekana ORA w K. z dnia 20 września 2016 r. pełnomocnikiem z urzędu dla

powoda został ustanowiony adwokat T. S. (2), który wcześniej pełnił funkcję kuratora małoletniego w niniejszym postępowaniu.

Jak stanowi art. 179 § 1 k.r.o., organ państwowy, który ustanowił kuratora, przyzna mu na jego żądanie stosowne wynagrodzenie za sprawowanie kurateli. Wynagrodzenie pokrywa się z dochodów lub z majątku osoby, dla której kurator jest ustanowiony, a jeżeli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie pokrywa ten, kto żądał ustanowienia kuratora. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny a sprawowanie kurateli czyni zadość zasadom współżycia społecznego (§ 2). Wynagrodzenie dla kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie jest zaliczane do kosztów sądowych i stanowi wydatki – art. 5 ust. 1 pkt 3 u.k.s.c. Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wynagrodzenia dla adwokatów lub radców prawnych.

Zasadą jest przyznanie kuratorowi wynagrodzenia za sprawowaną funkcję. Jednakże przyznanie takiego wynagrodzenia stanowi uprawnienie sądu i może on również odmówić wynagrodzenia. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie przyznanie obecnie wynagrodzenia T. S. (2) prowadziłoby do tego, że otrzymałoby on dwukrotnie wynagrodzenie za prowadzenie tej samej sprawy – raz jako kurator małoletniego powoda, a drugi raz po zakończeniu postępowania jako jego pełnomocnik z urzędu. Przyznanie dwukrotnego wynagrodzenia za czynności podejmowane przez jednego reprezentanta powoda w toku całego postępowania jest bezzasadne i wniosek został oddalony.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył T. S. (2) jako kurator dla małoletniego, pełniący tę funkcję przed uzyskaniem przez powoda pełnoletniości.

Skarżący zarzucił:

- naruszenie art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez zaniechanie precyzyjnego wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia i poprzestanie na przywołaniu art. 179 k.r.o. oraz na wskazaniu podstawy faktycznej w postaci tożsamości osoby kuratora i pełnomocnika z urzędu,

- naruszenie art. 327 § 1 k.p.c. przez zaniechanie pouczenia kuratora o przysługujących środkach zaskarżenia od zaskarżonego postanowienia, co mogłoby doprowadzić do naruszenia gwarancji uczestnika, jakim jest kurator i do upływu terminu do złożenia zażalenia,

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez:

- przyjęcie, że tożsamość personalna osoby piastującej funkcje kuratora i pełnomocnika z urzędu uzasadnia wspólne rozliczenie świadczonego na rzecz podopiecznego zastępstwa procesowego oraz udzielanej z urzędu pomocy prawnej, podczas gdy są to odrębne instytucje prawne,

- przyjęcie, że funkcję kuratora pełnił profesjonalny pełnomocnik, podczas gdy była to osoba fizyczna, zaś wpisanie T. S. (2) w dniu 1 lipca 2016 r. na listę adwokatów to okoliczność irrelevantna,

- pominięcie znacznego nakładu pracy kuratora,

- naruszenie art. 179 § 1 k.r.o. poprzez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że można z tego przepisu wywieść podstawę dla odmowy wypłaty wynagrodzenia kuratorowi procesowemu z przyczyn wskazanych przez sąd I instancji, podczas gdy literalne brzmienie przepisu wyklucza taki wniosek zaś ewentualna wykładnia celowościowa (np. ochrona interesów fiskalnych Skarbu Państwa) nie może prowadzić do pozbawienia kuratora prawa do wynagrodzenia.

Skarżący wniósł o zmianę orzeczenia i przyznanie mu wynagrodzenia w maksymalnej, przewidzianej przepisami wysokości oraz o zwrot opłaty od zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne.

Nie ulega wątpliwości, że zasady określone w art. 98 § 3 w zw. z § 2 pkt 2 k.r.o. wyłączały możliwość reprezentowania małoletniego powoda przez jego matkę. Przepis ten stanowi, że żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Odpowiednie stosowanie tych zasad w postępowaniu przed sądem oznacza, że żaden z rodziców nie może reprezentować dziecka przed sądem, jeżeli jeden z rodziców i dziecko występują po przeciwnych stronach procesu. Stąd w niniejszym procesie powoda w okresie jego małoletniości reprezentował kurator, ustanowiony przez sąd.

Zgodnie z treścią art. 179 k.r.o. – jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy – organ państwowy, który ustanowił kuratora, przyzna mu na jego zadanie stosowne wynagrodzenie za sprawowanie kurateli. Sąd Okręgowy jako podstawę odmowy przyznania takiego wynagrodzenia przyjął, że z uwagi na tożsamość osoby pełniącej uprzednio funkcję kuratora i obecnie – pełnomocnika z urzędu – doszłoby do dwukrotnego wynagrodzenia dla tej samej osoby za prowadzenie tej samej sprawy.

Sąd Apelacyjny nie podziela powyższego stanowiska.

Po pierwsze zwrócić uwagę należy na to, że rozumowanie Sądu Okręgowego nie byłoby aktualne w żadnej części w sytuacji, gdyby to inna osoba, a nie adw. T. S. (2), została ustanowiona pełnomocnikiem z urzędu dla pełnoletniego już powoda. Wówczas – kierując się argumentacją Sądu – nie byłoby, jak się zdaje, podstawy do odmowy przyznania wynagrodzenia kuratorowi. W efekcie należałoby przyznać wynagrodzenie kuratorowi, który zakończył już pełnienie funkcji, a następnie – zgodnie z procesowymi zasadami, przy założeniu, że pełnomocnik pełnił swoją funkcję właściwie – także pełnomocnikowi z urzędu. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma żadnych podstaw do różnicowania (w odniesieniu do wynagrodzenia) sytuacji takiej osoby fizycznej, która zakończyła pełnienie swojej funkcji jako kurator i nie pojawiła się w żadnej innej roli w danym postępowaniu, od sytuacji osoby, która pełniła tę funkcję, a następnie jako adwokatowi powierzono jej reprezentację powoda z urzędu. Pełnienie funkcji kuratora oraz pełnomocnika z urzędu znajduje umocowanie w różnych przepisach – są to odrębne instytucje procesowe, inaczej uregulowane i mające różne funkcje. Nawet zatem, jeśli w obydwu sytuacjach funkcje tę pełni T. S. (2), należy mu się osobne wynagrodzenie za każdą z nich.

Co do wysokości wynagrodzenia kuratora, zważyć należy na to, że w niniejszej sprawie został on ustanowiony już pod rządami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. 2013, poz. 1476). Zgodnie z § 1 rozporządzenia, wynagrodzenie kuratora dla strony w sprawie cywilnej nie może przekraczać stawek minimalnych, przewidzianych przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie, a w przypadku, gdy kuratorem jest radca prawny, przepisami określającymi opłaty za czynności radców prawnych. W odniesieniu do T. S. (2), pełniącego tę funkcję, znajdzie zatem zastosowanie odpowiednia stawka wynagrodzenia adwokackiego, określona dla spraw o wartości przedmiotu sporu wynoszącego 500 000 zł w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, obowiązującego w chwili ustanowienia kuratora.

Na marginesie zauważyć należy, że przepisy nie rozstrzygają wyczerpująco kwestii, kto pokrywa wynagrodzenie, gdy kurator został ustanowiony z urzędu - z uwagi na oczywistą niemożność reprezentowania powoda przez rodziców. Projektowana była nawet w 2015 r. zmiana treści przepisów przez dodanie nowego paragrafu w art. 179 k.r.o., zgodnie z którym postulowano, by o wynagrodzeniu kuratora ustanowionego do reprezentowania dziecka w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym orzekał ten sąd lub organ, stosując przepisy właściwe dla danego postępowania. Niejasne jest bowiem to, czy ma to być sąd rozpoznający daną sprawę, czy też sąd opiekuńczy, zgodnie z zasadą, że wynagrodzenie dla kuratora przyznaje na jego żądanie organ państwowy, który go ustanowił. Do zmiany tej jednak nie doszło. W ocenie Sądu Apelacyjnego należy przyjąć, że to właśnie sąd lub organ rozpoznający daną sprawę

będzie w stanie precyzyjnie określić wysokość tego wynagrodzenia tak, by rzeczywiście było ono „stosowne”, a więc w pełni odpowiadało nakładowi pracy kuratora. Zważywszy zaś, że stosownie do treści art. 5 ust. 1 pkt 3 wynagrodzenie to stanowi wydatek sądowy, możliwe będzie uwzględnienie rozliczenia tego wydatku w ramach rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W niniejszej sprawie zważywszy na aktywność kuratora, ilość i treść składanych przezeń pism procesowych oraz udział w rozprawach, należało przyznać kuratorowi wynagrodzenie odpowiadające minimalnej stawce adwokackiej – zgodnie z opisaną wyżej zasadą.

Z tych względów zasadne zażalenie spowodowało zmianę zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw., z art. 397 § 2 k.p.c.

SSA Barbara Baran SSA Jerzy Bess SSA Zbigniew Ducki